

STORTINGET

Innst. 263 S

(2024–2025)

Innstilling til Stortinget
fra næringskomiteen

Prop. 105 S (2024–2025)

Innstilling fra næringskomiteen om Samtykke til inngåelse av avtale av 16. januar 2025 mellom Norge og USA om teknologibeskyttelse i tilknytning til amerikansk deltakelse i oppskytinger til verdensrommet fra Norge

Til Stortinget

Sammendrag

Regjeringen legger i proposisjonen frem forslag om Stortingets samtykke til inngåelse av avtale av 16. januar 2025 mellom Norge og USA om teknologibeskyttelse i tilknytning til amerikansk deltakelse i oppskytinger til verdensrommet fra Norge.

Avtalen har som formål å beskytte amerikansk romteknologi når slik teknologi overføres fra USA til Norge.

Forhandlingene om avtalen har blitt ledet av Utenriksdepartementet med deltakelse fra Nærings- og fiskeridepartementet og andre berørte departementer og etater. Forhandlingene ble sluttført 29. oktober 2024. En nærmere omtale av avtalens bestemmelser fremgår av proposisjonens kapittel 3.

Det er også fremforhandlet et arrangement knyttet til avtalen. Arrangementet har ikke traktatrettslig status, men er viktig for den praktiske gjennomføringen av avtalen. Arrangementet er nærmere beskrevet i proposisjonens kapittel 4.

Avtalen ble undertegnet i Washington D.C. 16. januar 2025.

Avtalen anses å være en sak av særlig stor viktighet. Stortingets samtykke til inngåelse er derfor nødvendig i medhold av Grunnloven § 26 andre ledd.

Avtalen og arrangementet i engelsk og norsk tekst følger som trykte vedlegg til proposisjonen.

Økonomiske og administrative konsekvenser for offentlige myndigheter av gjennomføring av avtalen vurderes som begrensede, og vil håndteres innenfor den enkelte etats til enhver tid gjeldende budsjetter. Eventuelle behov for bevilgningsendringer vil fremmes i den ordinære budsjettprosessen.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Rita Hirsum Lystad, Runar Sjøstad, Rune Støstad og Solveig Vitanza, fra Høyre, Nikolai Astrup, Olve Grotle, Sveinung Stensland og Lene Westgaard-Halle, fra Senterpartiet, Nils T. Bjørke, Jenny Klinge og lederen Erling Sande, fra Fremskrittspartiet, Sivert Bjørnstad og Bengt Rune Strifeldt, fra Sosialistisk Venstreparti, Kari Elisabeth Kaski, fra Rødt, Geir Jørgensen, fra Venstre, Alfred Jens Bjørlo, og fra Miljøpartiet De Grønne, Rasmus Hansson, viser til regjeringens proposisjon om samtykke til inngåelse av avtale av 16. januar 2025 mellom Norge og USA om teknologibeskyttelse i tilknytning til amerikansk deltakelse i oppskytinger til verdensrommet fra Norge.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt, understreker at

formålet med avtalen er å sikre nødvendig beskyttelse av sensitiv amerikansk romteknologi når denne teknologien overføres fra USA til Norge. En slik teknologibeskyttelsesavtale er nødvendig for å muliggjøre oppskytinger av amerikanske bæreraketter og romfartøy fra norsk territorium og for å ivareta amerikanske ikke-spredningsforpliktelser.

Flertallet viser til at Stortinget ved behandlingen av Prop. 127 S (2019–2020) ga tilsagn om inntil 282,6 mill. kroner i egenkapital og 83 mill. kroner i regionalstøttetilskudd til Andøya Space AS, for å gjennomføre etableringen av romhavnen Andøya Spaceport AS. Forretningsmodellen for Andøya Spaceport AS innebærer at det skal etableres to oppskytingsramper med tilhørende infrastruktur. Per januar 2025 har den ene av disse oppskytingsrampene blitt etablert, og det har blitt inngått en langsiktig kontrakt med den tyske oppskytingsleverandøren Isar Aerospace om eksklusiv bruk av oppskytingsrampen. Den andre oppskytingsrampen vil bli etablert når Andøya Space AS har inngått en tilsvarende langsiktig kontrakt med en annen oppskytingsleverandør. USA utgjør en betydelig del av det globale oppskytingsmarkedet, og det vil være et stort fortrinn for Andøya Space AS å kunne inngå kontrakt med en amerikansk leverandør.

Flertallet vil fremheve at samarbeid med amerikanske rakettleverandører er viktig for videre utvikling av norsk romvirksomhet og avgjørende for den vellykkede etableringen av Andøya Spaceport AS. Flere aktører, inkludert store amerikanske myndighetskunder, foretrekker amerikanske leverandører for oppskyting av satellitter. Uten en slik teknologibeskyttelsesavtale vil Norge stå svakere i konkurransen om disse kundene, noe som kan begrense mulighetene for vekst og videre utvikling av Andøya Spaceport AS.

Flertallet merker seg at avtalen bygger på en amerikansk standardavtale som USA tidligere har inngått med flere andre land. Gjennom forhandlinger er det oppnådd viktige tilpasninger til denne standarden, som sikrer en balansert løsning mellom amerikanske behov for beskyttelse av teknologi og norske interesser knyttet til kontroll med aktiviteten på norsk jord.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt viser til at regjeringen i Prop. 105 S (2024–2025) begrunner teknologibeskyttelsesavtalen med et ønske om at Andøya Space AS skal inngå kontrakt med en amerikansk leverandør. Disse medlemmer viser til at proposisjonen fastslår at amerikanske myndigheter har stor interesse for bruk av Andøya Spaceport AS, og at regjeringens intensjon med å signere en Technology Safeguards Agreement (TSA) er å muliggjøre en langsiktig kontrakt med et amerikansk selskap om etablering og bruk av rakettoppskytingsrampe på Andøya.

Disse medlemmer viser til at regjeringen i proposisjonen anfører en sikkerhetspolitisk argumentasjon for at avtalen skal inngås med USA:

«[Avtalen] vil også forsterke det bilaterale forholdet til USA på et stadig viktigere felt. Avtalen kan også gi en sikkerhetspolitisk nytte for Norge som alliert romnasjon i Arktis. Fra et sikkerhetspolitisk perspektiv ønsker Norge et utvidet romsamarbeid med nære allierte. Utbygging av rominfrastruktur i nordområdene er av strategisk verdi for både Norge og allierte i NATO. Avtalen vil slik kunne bidra til et godt grunnlag for styrket sikkerhetspolitisk samarbeid innenfor romsektoren med USA og NATO.»

Disse medlemmer er uenige i at et tettere samarbeid rundt utskyting av bæreraketter med USA er i Norges sikkerhetspolitiske interesse. Disse medlemmer viser til at det er i Norges langvarige interesse å jobbe for geopolitisk lavspenning i Arktis.

Videre vil disse medlemmer vise til at de største amerikanske operatørene omfatter våpenleverandørene Boeing, Northrop Grumman samt SpaceX, som er eid og kontrollert av Elon Musk.

Disse medlemmer viser i den forbindelse til at EU har ekskludert våpenselskaper fra USA i sin forsvarsfinansiering Readiness 2030, og at det i hele Europa nå settes spørsmålstegn ved påliteligheten til USA og amerikansk forsvarsindustri.

I dag er det det tyske selskapet Isar Aerospace som har enerett på den eksisterende oppskytingsrampen på Andøya, og disse medlemmer mener det vil være klokere å knytte utskytingsaktivitet på Andøya opp mot selskaper fra demokratiske stater i vår egen region fremfor USA.

Disse medlemmer kan ikke se bort fra USA sin framferd overfor andre nasjoner i vårt område, som Kalaallit Nunaat og Danmark, og mener derfor det er uklokt og overilt å legge til rette for videre bilateral tilknytning og avhengighet til USA i romfarts- og sikkerhetspolitikken. Derfor vil disse medlemmer ikke stille seg bak et samtykke til inngåelse av avtale av 16. januar 2025 mellom Norge og USA, som foreslått i Prop. 105 S (2024–2025).

Uttalelse fra utenriks- og forsvarskomiteen

Et utkast til denne innstillingen er forelagt utenriks- og forsvarskomiteen, som uttaler følgende:

«Utenriks- og forsvarskomiteens medlemmer viser til sine respektive partiers merknader i næringskomiteens utkast til innstilling til Prop. 105 S (2024–2025) og har ingen ytterligere merknader.»

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Venstre og Miljøpartiet De Grønne.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og råar Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Stortinget samtykker i inngåelse av avtale av 16. januar 2025 mellom Norge og USA om teknologibeskyttelse i tilknytning til amerikansk deltakelse i oppskytinger til verdensrommet fra Norge.

Oslo, i næringskomiteen, den 6. mai 2025

Erling Sande

leder

Lene Westgaard-Halle

ordfører

